

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-01-24

Diarienummer N161-1061/21

Handläggare

Christopher Runeberg, Helena Munther

Telefon: 031-365 00 00 (växel)

E-post: fornamn.efternamn@funktionsstod.goteborg.se

Publicering av brukares personuppgifter i digitala kanaler

Förslag till beslut

1. Nämnden för funktionsstöd godkänner att förvaltningen publicerar brukares personuppgifter i förvaltningens egna interna och externa digitala kanaler under förutsättning att brukarna har godkänt det och att publiceringarna handlar om brukarnas journalistiska, konstnärliga eller litterära skapande och att det huvudsakliga ändamålet med publiceringen är den enskilde brukarens journalistiska verksamhet eller konstnärliga eller litterära skapande.
2. Nämnden för funktionsstöd beslutar att förvaltningen inte ska publicera brukares personuppgifter i förvaltningens egna externa och interna digitala kanaler, under andra förutsättningar än de som anges i beslutspunkt 1.

Sammanfattning

Ärendet avser att ta vid från nämndens tidigare beslut den 24 november 2021 § 223, där nämnden beslutade om förhandssamråd om hanteringen av personuppgifter från Integritetsmyndigheten (IMY). IMY avvisade nämndens begäran om förhandssamråd på grund av att det gällde pågående behandlingar, vilket nämnden överklagade till förvaltningsrätten. För att inte sakna laglig grund för sin personuppgiftsbehandling behöver nämnden fatta beslut om hur personuppgifter ska behandlas i vår förvaltning. För det fall att förvaltningsrätten skulle bifalla nämndens överklagande så är det möjligt att nämndens användning av sociala medier kan utökas i förhållande till nuvarande föreslagen hantering.

Eftersom nämnden är en myndighet och dataskyddsförordningen ställer höga krav på hanteringen av personuppgifter finns det begränsade rättsliga möjligheter enligt dataskyddsförordningen för brukare att synas i externa och interna digitala kanaler.

Det finns ett undantag från dataskyddsförordningen för konstnärlig och journalistisk verksamhet. Undantaget är begränsat på så sätt att det inte är avsett att användas av myndigheter, utan för att enskilda ska nå ut med sin journalistik och sin konst. Så länge som det är brukarnas litterära och skapande verksamhet som är det som publiceras bedömer förvaltningen att undantaget är tillämpligt.

Förvaltningen bedömer att publicering av personuppgifter på brukare som sysslar med journalistisk eller konstnärlig verksamhet på sina dagliga verksamheter och i Aktivitetshuset behöver kunna synas i digitala kanaler. Anledningen är att syftet med brukarnas sysselsättning är att nå ut till sin omvärld och brukarna har rätt till delaktighet i samhällslivet på samma villkor som alla andra. Därför bör de kunna använda samma

kanaler som andra liknande teatrar eller journalistiska verksamheter. Detta i enlighet med Göteborgs stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021-2026.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Rättsläget är inte helt klarlagt angående huruvida det är förenligt med dataskyddsförordningen att publicera personuppgifter i digitala kanaler. Om dataskyddsförordningens regelverk inte följs kan IMY ålägga nämnden för funktionsstöd att betala en sanktionsavgift, som kan uppgå till som högst tio miljoner kronor.

Bedömning ur ekologisk dimension

En ökad användning av digital kommunikation förväntas minska kostnader för tryckt kommunikationen på papper samt minska personella resurser för kommunikation.

Bedömning ur social dimension

De dagliga verksamheter och aktivitetshus som kan publicera inlägg med brukares personuppgifter enligt undantaget är utåtriktade verksamheter, där målet är att synas. Det kan vara kulturinriktad verksamhet, hantverkskunskaper, eller journalistisk verksamhet. För dessa är det absolut nödvändigt att synas offentligt, och det finns inget bättre sätt att göra det än via digitala kanaler.

Att utestänga nämndens verksamheter från att synas i digitala kanaler innebär per automatik att nämndens brukare inte är delaktiga och har inflytande på samma villkor som alla andra. Därmed har de inte heller jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet.

Att publicera inlägg med brukares personuppgifter i digitala kanaler är nödvändigt för att förvaltningen ska kunna utföra sitt uppdrag, som framgår av Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021-2026. Programmet utgår bland annat från FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. För att nå målen i delaktighetsprogrammet finns ett antal strategier som handlar om att staden ska göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att delta i samhällslivet på samma villkor som andra, samt utveckla och använda digitala lösningar när det gynnar tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Eftersom olika digitala är ett så utbrett och vedertaget kommunikationsmedel idag skulle ett beslut om att sluta att publicera personuppgifter riskera att bidra till att personer med funktionsnedsättning blir osynliggjorda i samhället.

Det är även viktigt att synliggöra personer med funktionshinder som kulturarbetare, som en viktig del inom scenkonsten och kulturlivet. Genom att visa upp sig i digitala kanaler får allmänheten se vad deltagarna gör i sin dagliga verksamhet och i aktivitetshusen vilket bidrar till att normalisera personer med funktionsnedsättningar. Om publicering av brukares personuppgifter skulle förbjudas skulle det riskera att leda till ett kraftigt begränsande av möjligheten för daglig verksamhet och aktivitetshus att synas i samhället. I förlängningen kan det innebära att människor med funktionsnedsättning blir osynliggjorda i samhället vilket i sin tur bidrar till ökat utanförskap för målgruppen. Det innebär en exkludering och osynliggörande som kan få diskriminerande effekter.

Att inte få visa sin kompetens och synas med namn i digitala kanaler som andra kan få en diskriminerande effekt för de brukare som genom sin dagliga verksamhet och aktivitets-
hus försöker göra sig kända och uppmärksammade som ett sätt att ta sig in på arbets-
marknaden som exempelvis skådespelare. Dessa kan då få sämre förutsättningar än de
som utövar sitt yrke på en annan teater. Många gånger rekryteras människor via digitala
kanaler och denna möjlighet skulle stängas för många.

Samverkan

Information ges i förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) den 8 februari 2023.

Bilagor

1. Dataskyddsombudets utlåtande
2. Tjänsteutlåtande och protokollsutdrag 24 november 2021 § 223

Ärendet

Nämnden föreslås fatta beslut om förvaltningens fortsatta behandling av personuppgifter i digitala kanaler. Förslaget är att tillåta nämndens verksamheter som sysslar med konstnärlig, kulturell eller journalistisk verksamhet att publicera brukares personuppgifter i externa och interna digitala kanaler i samband med deras konstnärliga, litterära och journalistiska skapande under förutsättning att det sker för dessa ändamål och enligt av nämnden godkänd anvisning.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

I samband med införandet av dataskyddsförordningen år 2018 stärktes individers rättigheter gällande hur personuppgifter behandlas i EU/EES. Dataskyddsförordningen har till syfte att skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter genom att, i den mån det är möjligt, skapa en säker hantering av personuppgifter.

Den 16 juli 2020 meddelade EU-domstolen dom i det mål som har kommit att kallas Schrems II. Genom domen fastställdes att USA inte kan garantera ett tillräckligt skydd för personuppgifter. Det är därför inte tillåtet att föra över personuppgifter till USA.

Utifrån det väcktes frågan kring nämndens hantering av personuppgifter i digitala kanaler. På grund av frågans komplexitet har förvaltningen valt att dela upp den i mindre delar. Det aktuella ärendet gäller publicering av brukares personuppgifter i digitala kanaler. Förvaltningen håller på att utreda publicering av anställdas personuppgifter i digitala kanaler och avser att återkomma till nämnden med ett separat ärende.

Under hösten 2021 genomförde förvaltningen en konsekvensbedömning som låg till grund för det tjänsteutlåtande som nämnden den 24 november 2021 § 223 fattade beslut om. Konsekvensbedömningen utgick från att behandlingarna gjordes med stöd av den rättsliga grunden samtycke. Integritetsskyddsmyndigheten avråder myndigheter från att basera sina behandlingar på den grunden utifrån det ojämlika maktförhållande som råder mellan en myndighet och en enskild. Men förvaltningen rekommenderade ändå att använda samtycke som rättslig grund utifrån att det inte var inom ramen för nämndens till myndighetsutövning och att individens rätt till självbestämmande är en så central del av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

För att få vägledning i frågan beslutade nämnden att begära förhandssamråd med Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) som avslog denna begäran utifrån att det gällde redan pågående behandlingar. Förvaltningen överklagade IMY:s beslut och målet ligger för närvarande hos förvaltningsrätten i Stockholm.

Eftersom förvaltningsrätten inte har några tidsgränser för sin handläggning vet vi inte när dess prövning kommer att vara klar. Då det finns ett stort behov hos verksamheterna att veta vad som gäller och vad de har att förhålla sig till bedömer förvaltningen att nämnden bör ta ställning i ärendet. Förvaltningen har därför tagit fram ett nytt tjänsteutlåtande för nämnden att ta beslut om.

Andra nämnders hantering av personuppgifter på nätet

Förvaltningen har undersökt hur andra nämnder har valt att förhålla sig till publicering av personuppgifter på nätet.

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden har valt att publicera personuppgifter på sociala medier för de mötesplatser som arbetar med hälsofrämjande och förebyggande verksamheter som styrs av besökarnas behov, som till exempel digitala musik- och gymnastikträffar som syftar till att motverka ensamhet och psykisk ohälsa. Ärendet överklagades till Förvaltningsrätten som har avslagit överklagandet. Förvaltningsrätten har endast tagit ställning till att nämndens beslut i sig inte var olagligt, men har inte tagit ställning till lämpligheten av beslutet.

Socialnämnderna har valt att begränsa publicering av personuppgifter på sociala medier så mycket som möjligt, men tillåter publicering av vissa personuppgifter för en del verksamheter som fokuserar på unga, som till stor del lever sina liv på nätet. När de unga till exempel skapar konst eller film behöver de kunna visa sina alster på sociala medier eftersom det ses som en del av förvaltningens uppdrag att skapa delaktighet för unga.

Undantag för journalistiska ändamål och för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande

Enligt dataskyddsförordningen är det upp till varje land att genom nationell lag förena rätten till integritet enligt dataskyddsförordningen med yttrande- och informationsfriheten, vilket innefattar journalistiska ändamål eller för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande. Sverige har gjort det genom en regel i 1 kap. 7 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) som bland annat anger att behandling som sker för journalistiska ändamål eller för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande är undantagen från de flesta reglerna (art. 5-30 och 35-50) i dataskyddsförordningen.

Anledningen till undantaget är att syftet med dataskyddsförordningen inte är inskränka yttrandefriheten. Eftersom yttrandefriheten är en rätt för den enskilde att gentemot offentliga myndigheterna ta emot, uttrycka och sprida sin åsikt, så är utgångspunkten att en myndighet inte kan tillämpa undantaget. Detta har fastställts i ett antal domar och beslut. Men IMY har även uttalat att det inte utesluter att det kan finnas ett utrymme även för det allmänna att åberopa undantaget för journalistiska ändamål om det har betydelse, inte för myndigheten, utan för att enskilda ska kunna utöva sina rättigheter.

Publiceringar som en myndighet gör i egenskap av myndighet eller som en representant för det allmänna omfattas inte av undantaget. För att en myndighet överhuvudtaget ska kunna åberopa undantaget får det som publiceras inte heller vara någon form av myndighetsuttalande, som till exempel domar, beslut, yttranden eller andra ställningstaganden som ingår som ett led i dess uppdrag.

En behandling kan ske för flera ändamål. Under sommaren 2022 publicerade IMY ett rättsligt ställningstagande om vad som avses med journalistiska ändamål i vilket de angav att begreppet ska ges en bred tolkning (IMYRS 2022:2). Behandlingen måste inte ske *uteslutande* för journalistiska ändamål för att vara tillämpligt, utan undantaget kan vara tillämpligt även när det finns ett eller flera parallella ändamål till det journalistiska. Det dock bör krävas att det journalistiska ändamålet är det huvudsakliga ändamålet med behandlingen för att undantaget ska vara tillämpligt.

För att undantaget ska vara tillämpligt måste det huvudsakliga ändamålet med behandlingen vara journalistiska ändamål eller konstnärligt eller litterärt skapande. Det får inte heller vara fråga om ett beslut, uttalande eller annat ställningstagande av nämnden, utan ska vara den enskilda brukarens konstnärliga eller journalistiska uttryck.

För att undantaget för journalistiska ändamål ska vara tillämpligt behöver det vara brukarna som agerar som journalister, och det behöver vara brukarnas egen information, åsikter eller idéer som ska spridas till allmänheten. För att undantaget för konstnärligt skapande ska vara tillämpligt behöver det vara brukarnas konstnärliga skapande som ska spridas till allmänheten.

Att undantaget är tillämpligt innebär fortfarande att en del av dataskyddsförordningens regler gäller, bland annat bestämmelsen om säkerhet i samband med personuppgiftsbehandlingen i artikel 32 i dataskyddsförordningen/GDPR.

Dataskyddsombudets bedömning

Nämndens dataskyddsombud har beretts möjlighet att yttra sig över ärendet, se bilaga 1. Dataskyddsombudets sammanfattande rekommendationer är följande.

Dataskyddsombudet rekommenderar förvaltningen att bedöma i varje enskilt fall om undantaget i 1 kap. 7 § andra stycket dataskyddslagen är tillämpligt för att säkerställa att det rör sig om en situation när den enskilde ska utöva sin rätt till yttrandefrihet och att det inte utgör ett led i förvaltningens uppdrag.

Dataskyddsombudet rekommenderar förvaltningen att vid behandling av personuppgifter även bedöma om uppgifterna kan publiceras i en av förvaltningens kanaler utan att publiceringen i sig uppfattas som ett ställningstagande från förvaltningen.

Dataskyddsombudet rekommenderar förvaltningen att dokumentera de avvägningar som görs och bevara dem i enlighet med förvaltningens rutiner

Dataskyddsombudet rekommenderar förvaltningen att beakta försiktighetsprincipen om det finns en osäkerhet kring om undantaget är möjligt att tillämpa för behandlingen och att i stället tillämpa dataskyddsförordningen/GDPR i sin helhet för den aktuella behandlingen.

Dataskyddsombudet rekommenderar förvaltningen att dokumentera de bedömningar som görs för att fastställa om behandlingen av personuppgifter sker för journalistiska ändamål eller konstnärligt skapande. De dokumenterade bedömningarna bör bevaras i enlighet med förvaltningens rutiner.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att det ligger i brukarnas intresse att deras journalistiska, konstnärliga och litterära skapande kan publiceras i digitala kanaler. Det är en förutsättning för de dagliga verksamheter och aktivitetshus som bedriver medieverksamhet. Det underlättar även för skapande verksamheter som bland annat teatrar att nå ut med information om sina produktioner.

En daglig verksamhet som är en mediebyrå drivs på ett liknande sätt som ett företag som är en mediebyrå, med undantaget att journalisterna inte är anställda utan är brukare. Det är brukarna själv som bestämmer vilka reportage eller liknande som de ska göra. I de reportage som de gör representerar de inte Göteborgs Stad eller förvaltningen för funktionsstöd. I sina reportage ger de inte uttryck för Nämnden för funktionsstöds ställningstaganden utan för sina egna. Vad gäller de verksamheter som sysslar med konstnärligt eller litterärt skapande är deras syfte inte att ge uttryck för Nämnden för funktionsstöds ställningstaganden utan för brukarnas egna konstnärliga skapande.

Förvaltningen delar nämndens dataskyddombuds bedömning att det inte är lämpligt att fatta ett generellt beslut om undantagets tillämpning för en viss verksamhet, utan att det ska tas individuella beslut inför planerade behandlingar.

Det kan gå att utläsa att en brukare har en insats från nämnden utifrån att en av nämndens verksamheter publicerar inlägg med dess personuppgifter i digitala kanaler. Uppgift om att en person har en insats enligt socialtjänstlagen eller LSS omfattas av sekretess enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). För att sekretessen ska få brytas måste den enskilde brukaren i förväg ha samtyckt till att sekretessen för uppgiften får brytas.

Sammantaget bedömer förvaltningen att nämndens verksamheter kan tillämpa undantaget i 1 kap. 7 § dataskyddslagen för att publicera brukares personuppgifter i digitala kanaler. Förutsättningen är att dessa har godkänt det och att publiceringarna handlar om brukarnas journalistiska, konstnärliga eller litterära skapande och att det huvudsakliga ändamålet med publiceringen är den enskilde brukarens journalistiska verksamhet eller konstnärliga eller litterära skapande.

För övrig användning föreslår förvaltningen att brukares personuppgifter tills vidare inte publiceras i förvaltningens egna interna och externa digitala kanaler utifrån dataskyddsförordningen. För att det ska få ske behöver förvaltningen först utreda förutsättningarna för sådan publicering varpå nämnden behöver besluta om det. Detta gäller dock inte för användning av material från externa källor eller leverantörer då eventuella personer i sådant material som är brukare inte finns med i materialet på grund av att de har en insats från nämnden.

Innan några publiceringar görs med stöd av undantaget kommer förvaltningen att uppdatera förvaltningens handbok för publicering på sociala medier med information om den individuella bedömningen av undantagets tillämplighet för de behandlingar av personuppgifter som planeras inom daglig verksamhet och aktivitetshus och vem som är ansvarig för att göra den. Handboken ska även uppdateras med rutin om hur bedömningen ska dokumenteras. I samband med publicering ska det även framgå att det är brukarens egna åsikter eller skapande som publiceras och inte förvaltningens.

Förvaltningen kommer även att ta fram en plan för uppföljning av undantagets tillämpning för att kontrollera så att det används på rätt sätt samt genomföra utbildningar med de personer som ska ansvara för den individuella bedömningen i verksamheterna.

Camilla Blomqvist

Maria Berntsson

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Stab, kommunikation och säkerhet